

Verksamhetsplan 2026

Verksamhetsplanen är en sammanställning över den planerade verksamheten för 2026. Den är ett verktyg för styrelsen och anställda samt ett stöd för det uppföljande arbetet under året. Under året kan verksamhetsplanen bli ändrad utifrån exempelvis beslut om pengar till projekt.

Biosfärområdenas uppdrag

Biosfärområden är en arena för att genomföra FN:s globala mål och Agenda 2030. I biosfärområdena testas olika metoder för hållbar utveckling som ska gynna naturvård, samhällsutveckling, utbildning och forskning. Varje biosfärområde formas utifrån de lokala förutsättningarna med samma syfte: att ställa om till ett hållbart liv på jorden.

Ett biosfärområde verkar utifrån tre huvudsyften:

- **Bevara** biologisk och kulturell mångfald, ekosystem och landskap. Med ekosystem menas allt levande och den miljö som finns inom ett visst naturområde. Ekosystem kan vara både små och stora
- **Utveckla** samhället på ett långsiktigt hållbart sätt
- **Stödja** med kunskap genom utbildning och forskning.

Biosfärområdets roll innebär främst att skapa förutsättningar och underlätta för andra att bidra till en hållbar samhällsutveckling. Det görs genom att:

- **Inspirera** till action och sprida kunskap om en hållbar samhällsutveckling
- **Mäkla** och nätverka så att människor med idéer och initiativkraft får goda förutsättningar
- **Processleda** för att finna nya vägar, driva processer och nå resultat
- **Agera Arena** – så att vi möts, för samtal och ställer om tillsammans till ett hållbart liv.

Arbetet som utförs inom Lidköpings, Götene och Mariestads kommunområden koordineras av Biosfärområde Vänerskärgården med Kinnekulle, ideell förening.

Föreningens styrelse tar beslut som rör strategisk inriktning och uppföljning av verksamheten. Styrelsen har under året minst fem sammanträden. Arbetsutskottet sammanträder inför varje styrelsemöte där främsta uppgiften är att diskutera frågor som rör samarbetet med kommunerna. Ordinarie årsmöte hålls före april månads utgång.

Biosfärkontoret sköter den operativa verksamheten i föreningen. På biosfärkontoret arbetar två personer och arbetstiden motsvarar 1,5 tjänster.

Verksamhet 2026

Under verksamhetsåret 2026 ska en halvtidsuppföljning genomföras. Det är lång tid mellan Unescos formella hållpunkter för ett biosfärområde, dess ansökningsprocess och dess 10-årsutvärderingar. Det finns en risk att man i biosfärområdet på den tiden tappar kontinuiteten i verksamheten. Därför har svenska biosfärprogrammet valt att lägga in en avstämning halvvägs mellan dessa tidpunkter för att säkerställa kvalitet, nytta och värden, både för programmet som helhet och biosfärområdet. Syftet är att "ta tempen" på verksamheten, knyta an till ansökan/verksamhetsplan/handlingsplan och uppföljningen i 10-årsutvärderingen. Ifall något behöver prioriteras om, är det bra att ha tid på sig. Att samla sig i områdets verksamhet och förankra; var är vi, vart är vi på väg?

Aktiviteterna i verksamheten för året utgår från fyra teman som återfinns i biosfärföreningens Handlingsprogram 2025 - 2030:

- Framgångsrik omställning till ett hållbart samhälle
- Framtidens företagande för hållbar utveckling
- Välmående och attraktiva livsmiljöer
- Innovationshöjd genom forskning, lärande och kunskapsspridning.

Utöver de aktiviteter som beskrivs nedan kommer verksamheten att i samverkan med andra aktörer fokusera på att fånga upp behov, utforma projektidéer, utveckla projekt och insatser samt hitta finansieringsmöjligheter för genomförande. Ytterligare en viktig pusselbit under verksamhetsåret är en tätare samverkan med nationella myndigheter och att vara en del i nationella forum där biosfärområdet kan synliggöras som testbädd.

Önskat läge år 2028 för föreningens verksamhet är ett synligt, engagerande och innovativt biosfärområde där fler bidrar till en hållbar framtid. Genom en utökad långsiktig finansiering har vi stärkt vår organisation och förmåga att utveckla och bidra till hållbara lösningar. Biosfärområdet har ett starkt varumärke och ses som en självklar samverkanspart både lokalt och nationellt.

Det innebär att Biosfärområdet 2028:

- Är testbädd för en myndighet.
- Samverkar med andra biosfärområden i ett stort externt finansierat projekt/forskningsprojekt.
- Har stärkt samverkan för hållbar utveckling i biosfärområdet.
- Har en långsiktig och trygg finansiering i hamn för utveckling av verksamheten och biosfärområdet.
- Har etablerat en innovativ hub för att verksamheten ska stärkas och växa.

Under 2026-2027 arbetar verksamheten med följande aktiviteter för att nå önskat läge 2028:

- Föra dialoger och utveckla partnerskap som stärker biosfärområdets roll i hållbar utveckling.
- Workshops med fokus på Handlingsprogrammets 4 teman.
- Identifiera och undersöka finansieringsmöjligheter.
- Etablera innovativ hub som ska ge input med utifrånsperspektiv.

Framgångsrik omställning till ett hållbart samhälle

- Temat handlar om att skapa engagemang för samhällsförändringar samt att arbeta med attityd- och beteendeförändringar som leder till hållbara ageranden med hälsa, natur och livskraft som röd tråd.

Aktivitet	Innehåll
Miniambassadörer	Fortsatt spridning av utbildningsmaterialet till förskolor i Biosfärkommunerna. Arbeta för att fler förskolor använder materialet. Kontinuerlig kommunikation med Spektrum som samordnar miniambassadörsutbildningen i Götene kommun.
PROJEKT: Klimatneutrala Mariestad (Viable Cities)	Mariestad har beviljats att under 2025-2027 vara en de svenska städer som tillsammans med Viable Cities och fyra myndigheter kraftsamlar för att bli klimatneutrala och hållbara städer. En central del i Viable Cities är Klimatkontrakt 2030. Biosfärföreningen ska b.la. bidra i arbetet genom medborgarinvolvering, publika event och insatsen Klimatneutral förening.
PROJEKTANSÖKAN: Ung i Biosfären	Projektmedel har sökts hos John Hedin stiftelse i Lidköping och Mariestad för att under 2026 genomföra friluftaktiviteter och kulturarvsupplevelser för stärkt hälsa bland ungdomar i biosfärområdet kopplat till Vänern och skärgården
PROJEKT/FÖRSTUDIE: Klimatkonst i Unescolandskapet.	Projektmedel har under 2025 beviljats av Sparbanksstiftelsen Skaraborg, Sparbanksstiftelsen Alfa Mariestad, Grevillis fond samt Skaraborgs kommunalförbund för genomförande av förstudien under perioden 250701-260630. Förstudierapport ska beskriva förutsättningarna för att tillföra storskalig och spännande konst i Unescolandskapet, kopplad till aktuell forskning om klimatförändringarna, samhällets motståndskraft mot klimatförändringar och förmåga till klimatanpassning samt våra beteenden.
PROJEKT: Natur i balans – civilsamhällets bekämpning av invasiva växter	Projektmedel har under 2025 beviljats av VGR:s miljö- och regionutvecklingsnämnd inom utlysningen "Civilsamhällets lösningar för klimat och biologisk mångfald". Syftet med projektet är att motverka spridningen av invasiva främmande växter genom att engagera civilsamhället och öka kunskapen hos trädgårdsägare, föreningar och andra lokala aktörer. Genom informationsinsatser, metodutveckling och samordning ska projektet bidra till konkreta åtgärder som stärker den biologiska mångfalden och skyddar ekosystem i Biosfärområdet. Projektet startade 250901 och pågår fram till 270831.
PROJEKT: Odlar mer ätbart!	Projektmedel har under 2025 beviljats av Leader Nordvästra Skaraborg. Syftet med projektet är att uppmuntra fler invånare inom Biosfärområdet att börja odla egna ätbara grödor och skapa cirkulära flöden i sina odlingar. Projektet strävar efter att

	<p>optimera användningen av redan ianspråktagen mark, såsom villatomter, privata trädgårdar, koloniträdgårdar eller andra ytor, för att öka den lokala självförsörjningen av mat. Deltagarna kommer att få ökad kunskap om hållbar odling, cirkulära kretslopp och hur man kan integrera sina odlingar med naturen. Lokala odlingscoacher kommer att vägleda deltagarna i mindre odlingsteam. Projektet beräknas starta hösten 2026 och pågå under 26 månader.</p>
--	--

Framtidens företagande för hållbar utveckling

- Temat handlar om att driva eller stödja projekt och forskning i nära samarbete med näringslivet kring cirkulära affärsmodeller, industriell symbios och att utveckla lokala resurser och värdekedjor. Samt även att stärka den lokala innovationskraften och inspirera till nya lösningar.

Aktivitet	Innehåll
Medlemskap	Företag i biosfärområdet erbjuds medlemskap i biosfärföreningen. Företag kan gå in som stödmedlem eller vara GULLD*-medlem. (*Globala Utmaningar, Lokala Lösningar och Drivkrafter. GULLD-medlemskapet går till föreningens GULLD-fond). Företagsmedlemmars goda hållbarhetsexempel och engagemang lyfts fram i sociala media.
Biosfärföreningens logotyper	Företagsmedlemmar har möjlighet att använda biosfärföreningens logotyper "Tillverkat i modellområdet" och "Stolt del av modellområdet".
PROJEKT: Kunskapsatsning i Biosfärområdet	Syftet med kunskapsatsningen är att inspirera boende och verksamma i biosfärområdet att bidra till hållbarhetsomställningen. Satsningen startade under 2025 och kommer fortgå även under 2026. Den består av en utställning som under året kommer visas ut på väl valda platser hos ett antal stora arbetsgivare, främst föreningens GULLD-medlemmar. Projektet har finansierats via Grevillis fond.

Välmående och attraktiva livsmiljöer

- Temat handlar om att bevara och utveckla biologisk och kulturell mångfald, välmående, robusta och resilienta ekosystem och landskap samt att stärka den så kallade gröna och blå infrastrukturen, det vill säga det nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter, djur och till människors välbefinnande. Det handlar även om att öka kunskapen om Vänerns resurser och vattnet som resurs både i sjö och på land.

Aktivitet	Innehåll
Biosfärparker i Lidköping 2025-2026	Lidköpings kommun har initierat ett projekt (feb 2025) som ledde till förfrågan om samarbete med Biosfärföreningen. Utgångspunkten är två centrala obebyggda tomter. Under 2025 och några år framåt finns en möjlighet att förvalta dessa tomter på ett mer genomtänkt sätt än enbart uppgrusade ytor. Här skapas Biosfärparker i väntan på planering och beslut på vad dessa fastigheter ska användas till. Tidsperspektiv ca 5-10 år. Syftet är att skapa två trevliga gröna och inkluderande miljöer för såväl människor som insekter på utpekade platser.
PROJEKT: Samarbetsprojekt för biologisk mångfald i Biosfärområde Vänerskärsgården med Kinnekulle	Projektmedel har under 2025 beviljats av Länsstyrelsen Skåne som är handläggande och utbetalande myndighet för finansiering från Europeiska Unionen. Projektet syftar till att 4 markägare, Lidköping och Götene kommuner, Länsstyrelsen Västra Götaland och Biosfärföreningen samverkar för att förstärka förutsättningar för biologisk mångfald och grön infrastruktur genom att skapa nya blommande ytor och andra småbiotoper i slättbygd. Projektet startade 251001 och pågår fram till 280331.
PROJEKT: Naturbonusen 2025	Naturbonusen 2025 med tema svenska vandringsleder. Projektmedel har under 2025 beviljats av Naturkompaniet. Syftet med projektet är upprustning av Biosfärleden genom att byta ut stolpar, markeringar och spänger där behov finns utmed leden. Projektet genomförs i samverkan med de tre biosfärkommunerna. Projektet startade 250923 och pågår fram till 261231.

Innovationshöjd genom forskning, lärande och kunskapsspridning

- Temat handlar om att skapa nya, samt att förvalta befintliga kontaktytor med högskolor, universitet och discipliner för att öka intresset för området och potentiell framtida forskning. Detta med syfte att tillämpa befintlig forskning i nya projekt. Men även för att öka den akademiska tyngden i framtagna modeller som i förlängningen kan bidra till en framgångsrik spridning av dessa till andra aktörer och biosfärområden.

Aktivitet	Innehåll
Förvalta befintliga kontaktytor	Fortsatt bra kontakt och samverkan med de universitet och högskolor som Biosfärkontoret har upparbetade kontakter med så som Göteborgs Universitet, Högskolan i Skövde, Karlstad Universitet.
Utbildningsråd	Biosfärkontoret är med i Karlstads Universitets Utbildningsråd för Turism och platsdesignprogrammet samt i Dacapo Mariestads ledningsgrupp för kurser i Ekosystembaserad planering.
Forskning till och i biosfärområdet	Identifierar och tar nya kontakter med universitet och högskolor för att genom forskning hitta lösningar på utmaningar inom biosfärområdet. Biosfärområdet kan agera som forskningsarena och sprida forskningsresultat.
PROJEKT: Järnväg, blick och landskap – kulturmiljö som resurs för landskapsanpassad infrastruktur	Projektets huvudansvariga och forskare är professor Ingegärd Eliasson och docent Henrik Ranby vid institutionen fr kulturvård, Göteborgs universitet vilka har ansökt om medel till projektet hos Trafikverket. Koordinator finns med i projektets externa referensgrupp. Projektets syfte och mål utgår från de forskningsbehov som identifierats av Trafikverket och i tidigare nationell och internationell forskning om järnvägens kulturmiljöer.

Arbetsprinciper

Utöver de fyra teman finns ett antal principer som genomsyrar och präglar föreningens arbete.

- Delaktighet och samskapande
- En intresseväckande kommunikation
- Jämställdhet och mångfald
- Samverkan och nätverkande.

Aktivitet	Innehåll
Biosfärambassadörer	Ambassadörsutbildning erbjuds digitalt i två steg. Vi bjuder in ambassadörerna till två träffar med kompetenshöjande inslag och tillfälle att nätverka med varandra.
Medlemsvård	I samband med årsmötet arrangeras föreläsning, studiebesök eller motsvarande som ger ett mervärde för medlemmarna. Vi försöker i

	mesta möjliga mån inkludera våra medlemmar i projekt och annan verksamhet.
Föredrag och studiebesök	Biosfärkontoret, styrelseledamöter och Biosfärambassadörer tar emot studiebesök, ger föredrag/föreläsningar vid förfrågan.
GULLD-fonden	Utllysning i februari och marknadsföring under våren. Sista ansökningsdag 15 april. Styrelsen fattar beslut om utdelning på styrelsemöte i maj. Utdelning sker i anslutning till biosfärdagen.
Kommunikation	Kommunikation sker via hemsidan, upparbetade sociala media plattformar, nyhetsbrev, tidningar och kommunernas samhällsinformation med mera. Vi kommunicerar goda exempel för att ge inspiration. Fortsatt samverkan i den nationella kommunikatörsgruppen ledd av Svenska Unescorådet där samtliga Biosfärområden i Sverige ingår . Biosfär deltar vid 3 större publika evenemang runtom i biosfärområdet för att skapa dialoger, sprida kunskap och väcka engagemang. Fortsatt kommunikation om Biosfärleden sker i sociala media tillsammans med Destination LäcköKinnekulle och Mariestads turism enligt gemensam kommunikationsstrategi.
Biosfärdagen	Dagen uppmärksammas årligen genom utdelning av GULLD-fonden. Vart 5:e år firas dagen lite extra, vilket blir 2030 nästa gång.
Omvärldsbevakning och nätverk utanför biosfärområdet	Koordinatorn deltar i Biosfärrådet genom digitala- och fysiska möten med koordinatörer i de andra biosfärområdena i Sverige samt Programkommittén för Biosfärprogrammet Sverige. Biosfärrådets årliga Öråd förläggs 2026 till Nedre Dalälven. Personal och styrelseledamöter deltar på nationella och internationella konferenser. EuroMAB kommer att genomföras i Canada 2026. Omvärldsbevakning i olika former.
Nätverk inom biosfärområdet	Naturnyttanätverket har 2-3 möten per år, deltagande organisationer är biosfär, kommunerna, Länsstyrelsen, Naturskyddsföreningar, Högskolan i Skövde. Tydligt mål och syfte med nätverket finns framtaget. Koordinator sammankallar Biosfärsamrådet vilket består av utsedda tjänstepersoner på biosfärkommunerna cirka en gång per halvår för dialog, informationsutbyte och uppföljning utifrån mål och uppdrag. Koordinator ingår i Naturumrådet för Naturum Vänerskärgrården. Kontoret upprätthåller och skapar kontakter med exempelvis tjänstepersoner inom kommunerna, Platåbergens Geopark, pågående projekt och andra aktörer. Samverkar i nätverk inom näringslivet och med näringslivsföreningar.
Styrelseutveckling	Arbetar med att utveckla styrelsen, ta tillvara på styrelsens kunskaper, kompetens, kontaktytor, nätverk osv. Styrelseutbyte med andra biosfärområdets styrelser kan genomföras under året, digitalt och/eller fysiskt.

Önskade effekter med temaområdena

Syftet med arbetet inom varje tema är att de i förlängningen ska ge följande effekter i biosfärområdet:

- Ett hållbart samhälle där människa och biosfären är i samspel
- Ett starkt, konkurrenskraftigt och ett mer hållbart företagande
- Bevarande och stärkande av biologisk mångfald och ekosystemtjänster
- Aktiv forskning och stärkt kunskapsutbyte i biosfärområdet
- Biosfärområdet och biosfärföreningen ses som en viktig samverkanspartner av andra aktörer
- Ökad igenkänning hos invånarna om att vi är ett modellområde samt ökad kännedom i omvärlden
- Utveckling av biosfärområdets organisation och stärka dess varumärke.

Effekterna syftar till att bidra till det uppdrag som biosfärföreningen har från Unesco och Hangzhou Strategic Action Plan (2026-2035) som är den globala handlingsplanen för samtliga av världens biosfärområden.

Utöver detta ska samtliga projekt som genomförs ha egna mätbara mål som syftar till att ge ovan önskade effekter. Ytterligare en viktig aspekt i föreningens arbete de kommande åren är att hitta fler finansieringsmöjligheter för att uppnå de önskade effekterna.